

- Siyah : Birinci Derece deprem bölgeleri
 Taranmış : İkinci Derece deprem bölgeleri
 Noktalı : Üçüncü Derece deprem bölgeleri
 Beyaz : Depremsiz bölgeler

**ANADOLU
 DEPREM
 KUŞAĞI
 VE..**

**TÜRKİYE'DE
 YER
 SARSINTILARI**

Dünyamızı saran deprem kuşağının öldürücü bir parçası Anadolumuzu pençesinin içine almış bulunmaktadır. «Anadolu Fayı» adını taşıyan bu kuşak, 1939 yılının 27 aralık günü Erzincan'ı yerle bir eden depremden bu yana geçen 30 yıl içinde 50.000 yurttaşımızın ölümüne ve milyarlarca liralık mal kaybına yol açmıştır. 1919 - 1923 yılları arasında dört yıl süren kanlı ulusal bağımsızlık savaşımızda 980 subay ve 36.239 er şehid verdiğimiz düşünülürse, depremlerin yol açtığı can kaybının böylesine müthiş bir savaştan daha korkunç olduğu görülür.

1938 yılından bu yana, Ege Denizi'nden Marmara Bölgesini içine alarak Kafkaslara doğru uzanan 1.500 kilometrelik geniş bir alanda 14 öldürücü deprem kaydedilmiştir. Bununla ilgili bir tabloyu 13. sayfada bulabilirsiniz.

Teknolojik, jeolojik ve jeomorfolojik araştırmalara göre, 20 — 30 milyon yıldan

bu yana Anadolu yarımadası şiddetli depremlerle sarsılagelmıştır. Depremlerin oluş nedenlerine göre tektonik, volkanik ve çökme olarak üçe ayrıldığını biliyoruz. Yurdumuzda vuku bulan depremlerden % 98, i tektonik, % 2'si ise çökme sureti ile meydana gelmekte ve volkanik deprem hemen hiç cereyan etmemektedir.

Bu toprakları yurt edinmiş olan ulusumuz, yer kabuğunun hışmına karşı koruyucu tedbirler alınması ve bu gaye ile birtakım araştırmalara girişilmesi gerekmektedir.

Yurdumuzda deprem konusunda rastlanılan ilk araştırma teşebbüsü bundan 40 yıl önce Kandilli Rasathanesi'nin kurucusu Prof. Fatih Gökmen tarafından yapılmıştır. Rasathane'de bir deprem kayıt istasyonunun kurulması için hazırlıklar 1926 yılında başlamış ve istasyon 1928'de faaliyete geçmiştir. Halen 776.000 kilometrekarelik ülkemizde sadece altı istasyonlu bir sismik şebeke vardır ki bu şebeke, 166.000 kilometre-karelik Japonya'da 116 istasyon olduğu dikkate alınır, yetersizdir.

Halen Kandilli Rasathanesi Müdür Yardımcısı ve Sismoloji Bölümü Şefi Doç. Dr. Nevzat Öcal tarafından yurdumuzda meydana gelen depremlerin önceden haber alınabilmesini öngören bir araştırma projesi geliştirilmektedir. Varto depreminden sonra, milletlerarası jeofizik ve jeodezi Birliği'nin aldığı karar gereğince, Kuzey Anadolu deprem kuşağının etüdü için millî bir çalışma grubu kurulmuştur. UNESCO'nun desteği ile kurulan bu çalışma grubunda İmar ve İskan Bakanlığı, İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Kandilli Rasathanesi, Maden Teknik Arama Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi, Harita Genel Müdürlüğü ve Bayındırlık Bakanlığı temsil edilmektedir. Çok uzun vadeli olan bu çalışmalar sırasında Kuzey Anadolu

Varto, deprem kuşağının hışmına en çok uğramış çilekeş bir ilçemizdir. Fotoğraflar son depremin izlerinden iki görüntü tesbit etmektedir.

deprem kuşağının sismik, jeodezik, tektonik ve jeofizik hareketleri incelenecektir.

Gurubun çalışmaları sırasında depremlerden önce bölgede meydana gelen mikro ve ultra-mikro deprem denilen çok küçük sarsıntılarının özellikleri tesbit edilmeye uğraşılacaktır. «Tiltmetre» denilen ve insan duyları ile farkedilmeyen yer sarsıntılarını tesbit edebilen bir aletle yapılacak ölçmeler sırasında, depremden az önce yer kabuğunda meydana gelebilecek bazı değişiklikler, göllerde ve deniz kıyılarındaki alçalma-yükselme hareketleri gözlenecektir. «Strainmetre» ve «Ekstensometre» ler ile yer kabuğundaki gerilim güçlerinde vuku bulan devamlı değişimler kontrol edilebilecektir. Bu yollardan depremleri işaret eden bazı hususların önceden tesbit edilebileceği umulmaktadır. Bu umud gerçekleştiği takdirde insan kaybını tahliyeler yoluyla önlemek mümkün olabilecektir.

DİĞER BAZI GÖRÜŞLER VE ÇALIŞMALAR

Bazı ilim adamlarına göre, ön sallantılar, depremleri günler ve hatta aylar önce haber verebilir. Diğerlerine göre ise, fizikî ortamdaki ve deniz seviyesindeki gözle görülebilir değişiklikler, depremi saatlerce ön-

ceden haber verebilir. Fakat bunların hiçbirini bugün için güvenilebilecek bir ön haber verme sistemi için yeterli değildir.

Amerika, Japonya ve Rusya'da depremi önceden tesbit çalışmaları planlanmış bulunmaktadır. Bu araştırmalar sırasında jeofizikçiler dünyanın derinliklerine çok hassas aletler yerleştirecekler, tilt-metrelerle kayan yüzeyleri tesbit edecekler, Laser aletleri ile de kaya tabakalarının mikroskobik geniş-

leme ve daralmalarını ölçeceklerdir. Sismograf aletleri ise deprem bölgelerindeki yer altı basınçları ile kabuk kaymalarını devamlı olarak izleyebilecektir.

Diğer taraftan bilim adamları dünyanın kabuğu ve içi hakkında yavaş yavaş daha fazla bilgi toplayacak ve bunları elektronik hesap makinelerinde değerlendirerek elektronik bir haber verme sistemi geliştirmeye çalışmaktadırlar.

1946'da ve 1966'da 20 yıl arayla iki kez felâkete uğrayan Varto'dan bir başka görüntü...

1938'DEN BU YANA TÜRKİYE'DE KAYDEDİLEN EN ŞİDDETLİ DEPREMLER:

Tarih	Yer	Saniye	Ölü Miktarı
19 Nisan 1938	Kırşehir	10	200 ölü
26 Aralık 1939	Erzincan	11	32000 ölü
20 Aralık 1942	Erbaa	10	500 ölü
20 Haziran 1943	Adapazarı	9	285 ölü
26 Kasım 1943	Kastamonu	9 — 10	
1 Şubat 1944	Çerkeş — Gerede — Bolu	9 — 10	1831 ölü
31 Mayıs 1946	Varto — Üstükran	8	47 ölü
13 Ağustos 1951	Çankırı — Kurşunlu	8 — 9	50 ölü
18 Mart 1953	Yenice — Gönen	10 — 11	265 ölü
26 Mayıs 1957	Bolu — Abant	9 — 10	
6 Ekim 1964	Manyas — Karacabey	9	22 ölü
19 Ağustos 1966	Varto	9	2600 ölü
22 Temmuz 1967	Akyazı	10	100 ölü
26 Temmuz 1967	Pülümür	7	110 ölü